

Handläggare

Stefan Regebro
Verksamhetsområdeschef
0480-45 15 20
stefan.regebro@gyf.se

Verksamhetsberättelse för elevhälsans medicinska insats läsåret 2021/2022

Inledning

Verksamhetsberättelsen är en kvalitetsrapport för elevhälsans medicinska insatser inom Kalmarsunds gymnasieförbund. Den beskriver organisationen, verksamhetens ansvar och mål samt vilka insatser som skolpsykolog, skolsköterskor och skolläkare har utfört under året. Verksamhetsmålet är att säkerställa att elever och vårdnadshavare erbjuds en likvärdig och kostnadseffektiv medicinsk insats av hög kvalitet.

Eftersom det hälsofrämjande och förebyggande arbetet är av yttersta vikt då det finns starka samband mellan en god hälsa och goda skolresultat¹ så är vårt systematiska kvalitetsarbete starkt prioriterat inom EMI. Syftet med vårt systematiska kvalitetsarbete inom EMI är att synliggöra kvalitet och likvärdighet, vad vi gör, varför och vad det leder till. Genom att planera, följa upp, analysera, dokumentera och utveckla vår verksamhet kan vi skapa och dela kunskap om vad som leder till framgång.

EMI inom Kalmarsunds gymnasieförbund har vid återgången till närundervisning under läsåret prioriterat främjande insatser för att motverka eventuella negativa hälsoeffekter som uppstått under tiden av undervisning på fjärr och distans. Det har funnits elever som varit oroad inför att återgå till närundervisning och därför har det varit av vikt att utgå ifrån ett elevhälsoperspektiv vid återgången till ordinarie undervisningsformer. Denna prioritering har medfört att flera medarbetare inom EMI återkopplat en ökad arbetsbelastning vad gäller att stötta elever med oro och psykisk ohälsa men att effekterna av preventionsarbetet reducerar riskfaktorers inflytande både på individ- och gruppnivå vilket medför lättnader i upplevd arbetsbelastning över tid.

Elevhälsans medicinska insats

Enligt skollagen² ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, skolpsykolog och skolkurator för medicinska, psykologiska och psykosociala insatser. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses.

De medicinska insatserna inom elevhälsan regleras i Skollagen. Där står det att elevhälsan främst ska vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot målen ska stödjas. Eleverna ska erbjudas hälsobesök och hälsokontroller minst en gång under sin skolgång i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan.

Inom ramen för elevhälsan bedriver huvudmannen hälso- och sjukvård. I begreppet ingår enligt hälso- och sjukvårdslagen³ åtgärder för att medicinskt förebygga, utreda och behandla sjukdomar och skador. Elevhälsans hälso- och sjukvårdsinsatser kan handla om att utföra vaccinationer, hälsobesök samt psykologiska utredningar men också att hålla i viss typ av förebyggande undervisning. Det kan även innebära att erbjuda enklare

¹ Bähr 2020

² Skollag (2010:800)

³ Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30)

hälso- och sjukvårdsinsatser. Med hälso- och sjukvårdspersonal avses i dessa sammanhang som regel skolläkare, skolsköterskor och skolpsykologer.

I skollagen ingår skolläkare, skolsköterskor och skolpsykologer i elevhälsan och benämns som "Elevhälsans medicinska insatser" (EMI).

EMI är en del av hälso- och sjukvården och omfattas av det regelsystemet. Inspektionen för vård och omsorg (IVO) har tillsynsansvar över hälso- och sjukvården och dess personal.

För EMI ska bedrivas ett systematiskt kvalitetsarbete. Patientsäkerhetslagen⁴, Socialstyrelsen⁵ och Skolverket reglerar det systematiska kvalitetsarbetet som ska bedrivas inom verksamheten. Verksamheten ska utvärderas årligen och upprättad verksamhetsplan revideras efter utvärdering.

Utvärderingen utgår från kvalitetsindikatorer som är rekommenderade i Kvalitetsmått för elevhälsans medicinska insats – EMI, som ges ut av Socialstyrelsen och Skolverket. Kvalitetsindikatorerna är ett kvalitetsmått för EMI, framtagna av Riksföreningen för skolsköterskor och svenska skolläkarföreningen.

Verksamhetsansvar

Styrelsen för Kalmarsunds gymnasieförbund har i enlighet med hälso- och sjukvårdslagen utsett en verksamhetschef för EMI. Befattningen utses på personnivå och inte funktion. Eftersom nuvarande verksamhetschef inte har medicinsk kompetens har det medicinska ledningsansvaret (det medicinska ansvaret och ansvaret för anmälningsskyldighet enligt 3 kap. 5–7 §§⁶ samt Lex Maria⁷) delegerats till skolsköterska (MLA) och skolläkaren samt att det psykologiska ledningsansvaret delegerats till psykolog (PLA). Dessa är ansvariga för respektive verksamhetsområde och ska:

- 👉 Arbeta med processer, aktiviteter, rutiner, uppföljningar, utvärderingar och samverkan för att utveckla verksamheternas kvalitet.
- 👉 Vara informationssäkerhetsansvariga enligt patientdatalagen.
- 👉 Ansvara för medicinska ledningsuppgifter och tillse att omhändertagandet tillgodoser kraven på hög patientsäkerhet.
- 👉 Ansvara för att de rutiner och instruktioner som verksamheten kräver finns, och att dessa hålls aktuella.
- 👉 Ansvara för att rutiner för journalföring och hantering av patientjournaler upprättas inom verksamhetsområdet.
- 👉 Ansvara för att rutiner för hantering och uppföljning av remisser upprättas inom verksamhetsområdet.
- 👉 Medverka till att vårdkedjasamverkan och samarbetet med externa aktörer utvecklas.

⁴ Patientsäkerhetslagen (SFS 2010:659)

⁵ Socialstyrelsen (SOSFS 2011:9)

⁶ Patientsäkerhetslag (2010:659)

⁷ (1998:531)

- 🔊 Fortlöpande ha kontakt med verksamhetschef och skolläkare i frågor som rör skolhälsovårdens säkerhet och kvalitet.
- 🔊 Ansvara för att rutiner gällande lokal händelserapportering samt Lex Maria anmälan upprättas.
- 🔊 Vara sakkunniga vid nyanställningar, samt tillse att nyanställda i EMI blir introducerade så att säkerhet och kvalitet upprätthålls.
- 🔊 Bistå verksamhetschefen vid årligt upprättande av Patientsäkerhetsberättelse.
- 🔊 Bistå verksamhetschefen vid årlig revidering av ledningssystem enl. SOSFS 2011:9.

Yrkesnätverk för skolsköterskor genomförs i samverkan med Kalmar kommuns EMI vilket ger större möjligheter till erfarenhetsutbyte och bredare och djupare kompetensutveckling. Yrkesnätverket har möten 1 gång/månad.

Psykologen har yrkesnätverksträffar med psykologer i Kalmar kommun samt med ett nationellt nätverk för psykologer inom elevhälsan med PLA-ansvar.

Verksamhetschefen, skolläkaren, MLA och PLA har möten 1 gång/månad.

Verksamheten inskriven i vårdgivarregistret hos IVO enligt gällande lagstiftning. Verksamhetsplan är upprättad och verksamhetsberättelse upprättas efter utvärdering som sker årligen.

Rutin för avvikelserapportering och ledningssystem för kvalitetsarbete finns reglerat i verksamhetsplanen. Patientsäkerhetsberättelse upprättas varje år och redovisas i årsredovisningen. Generell rutin för anmälan enligt socialtjänstlagen finns i länsmetodboken för EMI kap. 02 samt att det förekommer i specifika rutiner runt hot och våld, droger samt omhändertagande av elev för samhällsvård.

Inga Lex Maria-anmälningar har gjorts under året men tre avvikelserapporteringar har inkommit till verksamhetschefen där samtliga påtalar avvikelser i överföringen av journaler från grundskolan till Kalmarsunds gymnasieförbund. För att minimera risken för att liknande avvikelser ska inträffa framöver har verksamhetschefen fastställt och förankrat upparbetad rutin med verksamhetschefer för länets grundskolor.

Skolsköterskor, skolläkaren och psykolog har lämnat årsredogörelse för det gångna läsåret. Verksamhetsberättelsen bygger på årsredogörelser från ovanstående professioner samt på det arbete som EMI har utfört under läsåret.

Kvalitetsmått för elevhälsans medicinska insats

Personalresurser

I skollagen finns det ingen beskrivning av vad tillgång till de olika personalkategorierna innebär för våra elever vad gäller EMI. Inte heller finns några föreskrifter eller riktlinjer avseende tillgången till elevhälsa.

I vårt systematiska kvalitetsarbete beaktar vi branschorganisationernas rekommendationer i vår planering och dimensionering av personalresurser inom EMI. Antalet elever i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan under läsåret 2021/2022 har varit 3390 elever. Skolläkarresursen är 20 % av heltid. Svenska skolläkarföreningen rekommenderar ett elevunderlag motsvarande 4 000 elever per heltidsanställd

skolläkare. Skolläkaren har yrkesspecifik kompetens och är fullt behörig för uppdraget. Skolsköterskeresursen är 8,5 tjänster fördelade på 3 skolor. Samtliga skolsköterskor har yrkesspecifik kompetens och är fullt behöriga för uppdraget.

För att skolsköterskan ska kunna verka enligt skollagen i en samlad elevhälsa och bidra till en god lärmiljö för att eleverna ska nå utbildningens mål samt erbjuda alla elever en likvärdig elevhälsa anser Riksföreningen för skolsköterskor att det är flera faktorer som bör tas i beaktan vid resursfördelning:

Elevunderlagets socioekonomiska sammansättning

- 👉 Antal skolor/skolsköterska
- 👉 Antal hälsobesök
- 👉 Antal vaccinationer
- 👉 Antal uppföljningar
- 👉 Antal rektorer att samarbeta med och antal EHT att närvara vid
- 👉 Antal elever i gymnasiesärskola
- 👉 Antal nyanlända elever

Den årliga utvärderingen visar att samtliga skolsköterskor har en skola inom ansvarsområdet men att det finns ett undantag där en skolsköterska tillhör två EHT-team och därav även fler än en rektor att samarbeta med.

Evidensbaserad metod för motiverande samtal (MI) används vid hälsosamtalen. Alla skolsköterskor har genomgått grundutbildning i MI. Rutin för kompletterande fortbildning finns när nyanställningar blir aktuellt.

Psykologförbundet och föreningen för skolpsykologer, (PSIFOS), rekommenderar 500 elever per heltidsanställd psykolog. Kalmarsunds gymnasieförbund har för närvarande en 100 % tjänst. Skolpsykologen har yrkesspecifik kompetens och är fullt behörig för uppdraget. Inom Kalmarsunds gymnasieförbund arbetar skolpsykologen förbundsövergripande, huvudsakligen med uppdrag på organisationsnivå i syfte att kvalitetssäkra elevens tillgång till likvärdiga stödinsatser under sin skoltid. Med det avses att varje elev ska ha rätt till likvärdigt stöd oavsett vilken skolenhet den går på och har haft samma chans att göra sitt bästa för att nå målen i den utbildning eleven har valt.

Skolpsykologen har i uppdrag att samordna elevhälsoinsatser som bedrivs på respektive skola för ökad likvärdighet. I det uppdraget ingår att skapa förutsättningar på en organisatorisk nivå för att samordna elevhälsan genom bl. a. ledningsansvar i central styrgrupp där EHT-rektorer och en representant för varje profession inom elevhälsan ingår. För att möta skollagens intentioner behöver insatsernas fokus förändras från åtgärdande till förebyggande och främjande insatser. För att öka likvärdigheten behövs en större andel förbundsgemensamma aktiviteter, vilket har varit ett delfokus under verksamhetsåret 21–22.

Lokaler och utrustning

Samtliga professioner inom EMI har ändamålsenliga lokaler för verksamheten som uppfyller sekretess- och hygienkrav. Det som framkom i den årliga utvärderingen är att man

på vissa skolenheter på ånyo önskar undersöka så att ljud inte sprider sig från mottagningarna ut i väntrummen.

En av skolsköterskorna inom Kalmarsunds gymnasieförbund har inte tillgång med rinnande varmt och kallt vatten på sitt arbetsrum utan hänvisas till närliggande toalett som prioriterats till skolsköterskans arbete. Av hygienskal är det givetvis önskvärt att det finns tillgång till diskbänk.

Verksamhertens arbete

Socialstyrelsen anger hur verksamheten ska ges stöd för tillämpning av föreskrifter och de allmänna råden⁸. Krav på dokumentation regleras bland annat i Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om journalföring och behandling av personuppgifter i hälso- och sjukvården.

För att säkerställa kvalitet och patientsäkerhet i verksamheten finns en upprättad metodbok som tillämpas och uppdateras kontinuerligt. Rutin för hur journaldokumentation utförs och för signering finns i journalsystemet PMO. Rutin för remisshantering finns i metodboken. Samtliga elever erbjuds ett hälsobesök i enlighet med skollagen. Rutin för sammanställning av hälsodata på grupp- och organisationsnivå saknas på grund av brister i programvara.

Kompletterande vaccinationer i enlighet med nationella allmänna vaccinationsprogrammet erbjuds nyanlända på Lars Kaggskolans och Jenny Nyströmskolans. Det finns tyvärr ingen tillförlitlig statistik över antal genomförda vaccinationer. It stödet hanterar inte rapportering där personnummer inte är komplett.

Utöver planerade hälsobesök har verksamheten öppet för drop-in. Skolsköterskorna har öppen mottagning 1 timma/dag. Genom besök på den öppna mottagningen ges eleven möjlighet att tillsammans med skolsköterskan reflektera över hur eleven kan påverka sin hälsa och livssituation. Skolsköterskans mottagningsverksamhet är därför en viktig del i elevhälsans generella hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbete och ger möjlighet till ökad kunskap kring elevens egenvård. När det gäller besök hos skolläkaren samordnas detta av skolsköterskorna. Skolpsykologen kopplas in efter beslut av rektor i EHT.

För skolpsykologen är arbetet med förebyggande och hälsofrämjande insatser prioriterat inom Kalmarsunds gymnasieförbund. På organisationsnivå har arbetet fokuserats på att identifiera utvecklingsområden och möjliggöra förändringar i strukturer och rutiner, i kultur och i forum för samverkan. På gruppnivå har psykologen ansvarat för gymnasiesärskolans KPT-arbete och haft handledningstillfällen riktade till IM programmen. Inom gymnasiesärskolan och AST-enheten har psykologen medverkat som ordinarie deltagare i alla EHT-möten och har genomfört handledning till majoriteten av arbetslagen, vid ett eller flera tillfällen. Utgångspunkten i skolpsykologens utvecklingsarbete är och kommer fortsatt vara att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål, dvs främja vägen för varje enskild elevs målpuppfyllelse.

På individnivå har två utredningar gjorts relaterat till fråga om skolform och skolpsykologen har bistått rektor vid ett antal samrådsmöten med elev och vårdnadshavare under läsåret.

Skolpsykologen har också haft ansvar för att representera förbundet och länets skolverksamheter i en läns gemensam arbetsgrupp med ansvar att ta fram praktiska anvisningar för processen när elever har behov av bedömning av NP-svårigheter hos BUP.

⁸ SOFS, 2011:9, SFS 201:659

Skolpsykolog har även i uppgift att bedöma ansökningar om tilläggsbelopp för elever från fristående skolhuvudmän.

Elevernas inlärningsmiljö/EMI:s arbete i elevhälsan

Skolsköterskorna deltar i elevhälsans gemensamma arbete och arbetar aktivt med hälsofrämjande arbete utifrån livsstilsfaktorer. På grund av skolläkarens sysselsättningsgrad, (20 %), deltar denna profession inte kontinuerligt i elevhälsans övergripande och förebyggande arbete. Skolläkaren är närvarande i de fall det bedöms vara av särskild vikt. EMI medverkar i arbetet för en säker och god arbetsmiljö samt i arbetet mot kränkande behandling. Vidare arbetar EMI för en god lärandemiljö och är delaktig i arbetet med elever i behov av särskilt stöd. EMI är delaktig i arbetet kring elever med skolfrånvaro och samverkar med hälso- och sjukvård, socialtjänst och ungdomsmottagningen.

Elevhälsans uppdrag i att arbeta hälsofrämjande innebär att skolan skapar miljöer som främjar hälsa och undanröjer orsaker till ohälsa. Detta sker t.ex. genom ett aktivt värdegrundsarbete, arbete mot mobbning och kränkande behandling. De hälsofrämjande insatserna riktar sig till alla elever. Vidare är elevhälsans uppdrag att arbeta förebyggande vilket innebär att tidigt upptäcka tecken på ohälsa eller hinder för inläring och snabbt vidta åtgärder. Det förebyggande arbetet riktar sig till särskilda elever/grupper där det finns specifika svårigheter.

Arbete med att pröva en förtydligad struktur för EHT-möten på särskolan har pågått under våren 2022. Roller har fördelats i EHT teamet. Ordförande ger ordet till Mentor som ger en kort inledande beskrivning av eleven. En person omvandlar beskrivningen till en mindmap på whiteboard tavlan för ökad visuell struktur. En tidshållare bevakar att tiden hålls samt att inte frågor och diskussion utbryter innan mentor är klar. Mentorn driver processen vidare via en frågeställning eller ber teamet om hjälp att ta fram en frågeställning som blir utgångspunkt för det gemensamma tänkandet och planeringen av insatser.

Förbättrings- och utvecklingsområden

- 👉 Det är av vikt att en digital elevakt öppnar upp och blir tillgänglig för skolans alla professioner utifrån perspektivet eleven i centrum.
- 👉 Vi behöver utveckla vår förståelse ifrån en uppfattning att se elevhälsoarbetet som stödverksamhet till undervisningen, till att betrakta det som en del av kärnverksamheten.
- 👉 Kompetensutvecklingsområden för EMI är fysisk och psykisk hälsa där vi inspirerar eleverna att aktivt välja främjande livsstilsfaktorer.
- 👉 Under läsåret 2022 - 2023 ska alla skolsköterskor börja med att använda FaR (Fysisk aktivitet på recept). Utgå från upplagd handlingsplan i metodboken för EMI.
- 👉 Utveckla hälsosamtalen via nytt metod/samtalsstöd.